

Muzaffer TEMÜR*
Umut GÖK BALCI**
Özgür YILMAZ***
Gözde ULUSAL**
Kurtuluş ÖNGEL**
Engin KORKMAZER*
Emin ÜSTÜNYURT*
Pelin ÖZÜN ÖZBAY****

*Sağlık Bilimleri Ünv. Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği

**Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği

***Manisa Merkezefendi Devlet Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği

****Özel Aydın Liva Hastanesi

Yazışma Adresi: Muzaffer Temür Sağlık Bilimleri ÜNV.
Bursa Yüksek İhtisas Eğitim ve Araştırma
Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Kliniği Bursa
Telefon: +90 224 295 50 00
Email: drmuzaffer@yahoo.com

Geliş Tarihi: 27.05.2016

Kabul Tarihi: 20.06.2016

Bayan Sağlık Personelinin Acil Kontrasepsiyon Yöntemlerinden Ertesi Gün Hapı Hakkındaki Bilgi Düzeyleri

The Information Level of Female Health Personnel About The Next Day's Pill

Öz

Amaç: Üreme çağındaki çiftler için gebeliğin planlı bir şekilde gerçekleşmemesi tıbbi, psikolojik, maddi yönüyle problem taşımaktadır. Özellikle korunmasız bir ilişki sonrası acil kontrasepsiyon yöntemleri bu problemlerin yaşanmaması için önem teşkil etmektedir. Bu durumda gerek hastanelerde gerek aile planlaması merkezlerinde çalışan bayan sağlık personeline önemli bir görev düşmektedir. Bu çalışmada bayan sağlık personelinin acil kontrasepsiyon yöntemlerinden ertesi gün hapı hakkındaki bilgi düzeylerini öğrenmeyi amaçladık.

Yöntem: Çalışmamıza Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesinde çalışan 62 bayan sağlık personeli dahil edildi. Mayıs – Temmuz 2013 tarihleri arasında personelle yüz yüze görüşülerek personelin demografik özellikleri daha önce hazırlanan anket kâğıdına ayrıntılı olarak not edildi. Ertesi gün hapı hakkındaki bilgi düzeylerini ölçmek için dünya sağlık örgütünün 2009 yılında yayınlamış olduğu kontraseptif kullanımında tıbbi uygunluk kılavuzu baz alınarak bazıları yanlış ve bazıları doğru bilgi içeren 9 adet soru hazırlandı ve verilen cevaplar bu kılavuza göre değerlendirilerek doğru olan ve yanlış olan cevaplar ayrı ayrı not edildi.

Bulgular: Çalışmamıza katılan bayan sağlık personelinin % 16.1 lise mezunu % 83.9 üniversite mezunu idi. Çalışmaya katılanların % 30.6 sı hekim % 61.3 ebe hemşire diğer personelin oranı ise % 8.1 idi. Çalışmaya katılan sağlık personeli arasında acil kontrasepsiyon kullananların oranı % 11.3 olarak tespit edildi

Yorum: Bayan sağlık personelinin acil kontrasepsiyon yöntemlerinden ertesi gün hapı ile ilgili bilgi düzeylerinin doğruluğu % 70-77 ler civarında olmasına rağmen dünyadaki literatürlerle karşılaştığımızda yinede halkın ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde danışmanlık verilebilmesi için yetersiz durumdadır. Sağlık personelinin doğru ve yeterli düzeyde danışmanlık hizmeti verebilmesi için daha kapsamlı hizmet içi eğitimlerle bu konudaki eksiklikler giderilebilir.

Anahtar Kelimeler: Ertesi gün hapı, acil kontrasepsiyon, istenmeyen gebelik

Abstract

Purpose: Unplanned pregnancies cause medical, physiologic or economical problems in reproductive age group. Emergency contraceptive methods are important for preventing these problems especially unprotected sexual relations. Female health personnel is one of the more important informative person in hospitals and family planning centers. Thus, in this study we aimed to evaluate the level of information about next day's pill in female health personnel.

Methods: Sixty two female health personnel from Tepecik Training and Research Hospital was included in this study. Demographic features of the personnel were obtained by face to face conversation between May 2013 and June 2013. Nine questions which has correct or incorrect information based on medical relevance guideline in contraceptive methods prepared by WHO in 2009 were asked and results were evaluated according to the numbers of correct and incorrect answers.

Results: Among all personnel, 83.9% were graduated from university whilst 16% were graduated from high school. According to their areas of expertise, 30.6% were medical doctors, 61.3% were midwives and nurses and 8.1% were other health personnel. Among the participants 11.3% had used emergency contraceptive methods

Conclusion: The level of knowledge about next day's pill is found about 70-77% among our health personnel however when compared to the literature it is inefficient for being consultant about emergency contraception. Comprehensive in-service educational panels may help to raise the level of knowledge and reach a certain level for public's needs.

Keywords: Next day's pill, emergency contraception, unplanned pregnancy

Giriş

İstenmeyen gebelikler önemli halk sağlığı problemi konusu olmaya devam etmektedir. Planlanmamış gebeliklerin hijyenik olmayan, hayatı tehdit edici koşullarda düşürülmeye çalışılması ve bazılarının bu gebelikleri terme kadar istemeden sürdürmesi gebelik ve doğumla ilişkili olarak maternal morbidite ve mortaliteyi artırıp bir seri sosyal riski birlikte getirmektedir. (1,2) WHO ya göre daha sıklıkla gelişmekte olan ülkelerde sağlıklı olmayan koşullarda 2008 yılında yaklaşık 21,600,000 düşük gerçekleştirilmiştir.(3) Maternal mortalite ve morbiditenin azaltılması açısından acil kontrasepsiyon önemlidir. Acil kontrasepsiyonun kullanıldığı durumlardan en önemlisi tecavüz durumları olmak üzere korunmasız cinsel ilişki sonrası ve kontraseptif kullanımı hatalarıdır (4).

İlk kez 1960'larda östrojenler yüksek dozlarda acil kontraseptif yöntem olarak kullanılmaya başlanmıştır (4). 1970'lerde Yuzpe rejimi (yüzpe rejim :100 mg etinyl estradiol/500 mg levonorgestrel 12 saat aryla 2 doz) kullanılmaya başlanmıştır.Bu yöntem ile korunmasız cinsel ilişki sonrası 72 saat içinde kullanıldığı taktirde %75-85 oranda gebeliği önlemektedir. World Health Organization tarafından çok merkezli bir çalışmada sadece levonorgestrel içeren acil kontraseptif haplar (LNG-ECP) Yüzpe rejiminden daha efektif saptanmıştır . Rahim içi araçlar (RİA) ise yaklaşık 0.1% den daha az başarısızlık oranı ile en etkili yöntem saptanmıştır (5). Ulipristal acetate (UPA) ise sentetik bir selektif progesteron reseptör modulatorüdür. Korunmasız cinsel ilişkiden sonra 120 saat içinde alınmalıdır. Türkiye'de 2014 yılından itibaren bulunmaktadır. Otuz miligram mikronize UPA ihtiva eden tek tabletlik formu mevcuttur. Etki mekanizması menstruel faza göre değişiklik gösterir. Foliküler fazda folikulogenezi engeller,ovulasyon inhibisyonu yapar,luteal fazda endometrial kalınlığa etki ederek implantasyonu engeller (6).Yapılan çalışmalarda UPA levonorgestrele göre daha etkin saptanmıştır (7,8,9).

Dünya çalışmaları sağlık çalışanlarının ve kullanıcılarının acil kontrasepsiyon hakkında bilgilerinin yetersiz olduğunu göstermiştir.(5,10,11) Ayrıca Türkiye'de aile planlaması polikliniklerinde rutin danışmalık hizmetlerinde acil kontrasepsiyon hizmetinin olmaması acil kontrasepsiyonunun etkili bir biçimde kullanılmasını kısıtlamaktadır. Bayan sağlık personellerine anket uygulanmak suretiyle acil kontraseptif yöntemlerden ertesi gün hapı ile ilgili bilgi düzeylerini öğrenmeyi ve bu konudaki eğitim gereksinimlerini saptanması amaçlanmıştır.

Materyal Method

Çalışmamıza Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesinde çalışan 62 bayan sağlık personeli dahil edildi. Mayıs – Temmuz 2013 tarihleri arasında personelle yüz yüze görüşülerek hazırlanan anketler araştırmacılar tarafından dolduruldu. Gönüllülük kriteri esas alındı. Araştırmacılar tarafından hazırlanan ankette bayan sağlık personellerinin demografik özellikleri not edildi. Ertesi gün hapı hakkındaki bilgi düzeylerini ölçmek için dünya sağlık örgütünün 2009 yılında yayınlamış olduğu medical eligibility criteria for contraceptive use guideline baz alınarak 9 adet soru hazırlandı. Ertesi gün hapının etki mekanizması, kullanım şekli ve zamanı, etkinlik oranı, yan etkileri ile ilgili bazıları yanlış ve bazıları doğru bilgi içeren cevaplar bu klavuzla göre değerlendirilerek doğru ve yanlış olarak not edildi

İstatistiksel analiz

Verilerin tanımlayıcı istatistiklerinde ortalama, standart sapma, medyan, min-mak, oran ve frekans değerleri kullanılmıştır. Değişkenlerin dağılımı kolmogorov simirnov testi ile kontrol edildi. Nicel verilerin analizinde kruskal-walli, mann-whitney u test kullanıldı. Niteliksel verilerin analizinde ki-kare test kullanıldı. Analizlerde SPSS 22.0 programı kullanılmıştır.

Bulgular

Katılımcıların ortalama yaşı 29.80 ± 6.82 idi. (range 18-52). Sağlık çalışanlarının ortalama meslek yılı 8.32 ± 6.67 idi. (range 1-34). Çalışmamıza katılan sağlık personelinin % 16.1 lise mezunu % 83.9 üniversite mezunu idi. Çalışmaya katılanların % 30.6 sı hekim % 61.3 ebe hemşire diğer personelin oranı ise % 8.1 idi. Çalışmaya katılan sağlık personeli arasında acil kontrasepsiyon kullananların oranı % 11.3 olarak tespit edildi. (tablo 1)

Tablo 1: Sağlık personellerinin sosyodemografik özellikleri

n=62	N	%
BEKAR	29	46.8
MEDENİ DURUM EVLİ	33	53.2
LİSE	10	16.1
EGİTİM DURUMU ÜNİVERSİTE	52	83.9
DOKTOR	19	30.6
HEMSİRE-EBE	38	61.3
MESLEK DİĞER	5	8.1
SERVİS	54	87.1
ÇALIŞILAN YER POLİKLİNİK	8	12.9
ACİL YÖNTEM HAYIR	55	88.7
DENEYİMİ EVET	7	11.3

Tablo 2: Ertesi gün hapı ile ilgili sorulara verilen doğru ve yanlış cevaplar

VERİLEN CEVAPLAR	n	%
ACİL DOĞUM KONTROL YÖNTEMİ YANLIŞ	14	22.6
İMLANTASYONUN ENGELLENİREK ÖNLENİDİĞİ DOĞRU	48	77.4
DOĞUM KONTROL YÖNTEMİDİR (DOĞRU BİLGİ)	Total	62 100.0
ERTESİGÜN HAPİ KORUNMASIZ İLİSKİDEN SONRA MUTLAKA 12 SAAT İÇİNDE ALINMALIDIR. (YANLIŞ BİLGİ)	YANLIŞ	15 24.2
	DOĞRU	47 75.8
	Total	62 100.0
ERTESİ GÜN HAPİ KORUNMASIZ İLİSKİDEN SONRA NE KADAR ERKEN ALINIRSA OKADAR ÇOK ETKİLİDİR. (DOĞRU BİLGİ)	YANLIŞ	17 27.4
	DOĞRU	45 72.6
	Total	62 100.0
ERTESİ GÜN HAPİ GEBE KALINDIKTAN SONRA DÜŞÜK AMAÇLI DA KULLANILMAKTADIR. (YANLIŞ BİLGİ)	YANLIŞ	7 11.3
	DOĞRU	55 88.7
	Total	62 100.0
ERTESİ GÜN HAPİ % 100 OLARAK GEBELİĞİ ÖNLEYEN BİR İLAÇTIR. (YANLIŞ BİLGİ)	YANLIŞ	11 17.8
	DOĞRU	51 82.2
	Total	62 100.0
ERTESİ GÜN HAPİ TABLETİ 12 SAAT ARA İLE ALINMALIDIR. (DOĞRU BİLGİ)	YANLIŞ	26 41.9
	DOĞRU	36 58.1
	Total	62 100.0
ERTESİ GÜN HAPİ KULLANILDIĞINDA 120 SAATE KADAR ETKİLİ OLABİLEN BİR İLAÇTIR. (DOĞRU BİLGİ)	YANLIŞ	44 71.0
	DOĞRU	18 29.0
	Total	62 100.0
ERTESİ GÜN HAPİ KULLANILDIĞINDA DIŞ GEBELİK OLASILIĞINI ARTTIRABİLİR. (YANLIŞ BİLGİ)	YANLIŞ	28 45.2
	DOĞRU	34 54.8
	Total	62 100.0
ERTESİ GÜN HAPİ SİĞARA KULLANANLARDA ALINMAMALIDIR. (YANLIŞ BİLGİ)	YANLIŞ	32 51.6
	DOĞRU	30 48.4
	Total	62 100.0

Katılımcıların %77,4 ü ertesi gün hapının etki mekanizması hakkında doğru bilgi vermiştir. Katılımcıların % 29 u ertesi gün hapının 120 saate kadar etki edeceği konusunda doğru cevap vermiştir. Çalışmaya katılan bayan sağlık personellerinin ertesi gün hapı ile ilgili sorulan sorular ve alınan doğru cevapların oranları bilgi tutum ve davranışları Tablo-2 de verilmiştir.

Tablo 3: Bayan Sağlık Personellerinin mesleki gruplara göre ertesi gün hapı ile ilgili bilgilerinin karşılaştırılması

		DOKTOR		HEMSİRE-EBE		DİĞER SAĞLIK PERSONELİ		TOPLAM
		N	%	n	%	n	%	n
YANIT1	YANLIŞ	4	28,57	8	57,14	2	14,29	14
	DOĞRU	15	31,25	30	62,50	3	6,25	48
YANIT2	YANLIŞ	5	33,33	9	60,00	1	6,67	15
	DOĞRU	14	29,79	29	61,70	4	8,51	47
YANIT3	YANLIŞ	6	35,29	11	64,71	0	0,00	17
	DOĞRU	13	28,89	27	60,00	5	11,11	45
YANIT4	YANLIŞ	0	0,00	7	100,00	0	0,00	7
	DOĞRU	19	34,55	31	56,36	5	9,09	55
YANIT5	YANLIŞ	4	44,44	5	55,56	0	0,00	9
	DOĞRU	14	28,00	31	62,00	5	10,00	50
YANIT6	YANLIŞ	8	30,77	15	57,69	3	11,54	26
	DOĞRU	11	30,56	23	63,89	2	5,56	36
YANIT7	YANLIŞ	15	34,09	27	61,36	2	4,55	44
	DOĞRU	4	22,22	11	61,11	3	16,67	18
YANIT8	YANLIŞ	9	32,14	17	60,71	2	7,14	28
	DOĞRU	10	29,41	21	61,76	3	8,82	34
YANIT9	YANLIŞ	8	25,00	23	71,88	1	3,13	32
	DOĞRU	11	36,67	15	50,00	4	13,33	30
ORTALAMA	YANLIŞ	7	31,82	14	63,64	1	4,55	22
	DOĞRU	12	30,00	24	60,00	4	10,00	40

Tartışma

İstenmeyen gebeliklerin önlenmesi ve bundan kaynaklanan maternal mortalite ve morbiditenin azaltılması için acil kontrasepsiyon ile ilgili danışmalık hizmetlerinin sağlık personelleri tarafından verilmesi gerekmektedir. Bu nedenle hemşire, ebe, doktor gibi sağlık personellerinin doğru ve yeterli bir şekilde acil kontrasepsiyonun kullanımını bilmesi umulmaktadır. Bir çok çalışma göstermiştir ki sağlık çalışanlarının acil kontrasepsiyon hakkındaki bilgi düzeyleri yeterli değildir (5,10-11) bizim çalışmamızda Türkiye'de yapılan benzer çalışmalarda olduğu gibi acil kontrasepsiyonun doğru kullanımı ve kullanımına ilişkin bilgilerinin yeterli düzeyde olmadığı saptanmıştır (12,13,14,15) Uzuner ve arkadaşlarının yaptığı 152 sağlık personeli içeren çalışmada acil kontrasepsiyonun doğru zamanda ve uygun dozlarda kullanımı %50 civarında, Sevil ve arkadaşlarının ebe ve hemşireleri içeren çalışmasında %29,2 iken bizim çalışmamızda bu oran daha fazla olup %70 saptanmıştır. (13,15) Ancak çalışmamızdaki personelin dikkat çekici olarak % 17.8 i ertesi gün hapının yüzde yüz gebeliği önlediğini düşünerek hatalı bir bilgiye sahip olduğu görülmüştür.

Kayhan ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada Kadınların %45.3 ü, Öztürk ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada %49 , Uzuner ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada

%11'i acil kontrasepsiyon yöntemleri hakkındaki bilgilerini sağlık personeli tarafından almıştır. Bu oranlar kadınların sağlık personelinin yeterli düzeyde yararlanamadığını göstermektedir. Bu nedenle aile planlaması hizmeti veren sağlık personellerinin bu konuyla ilgili hizmet içi eğitim alarak daha etkin olmaları sağlanmalıdır. (16)

Sağlık personelinin acil kontrasepsiyon yöntemlerinden ertesi gün hapının nasıl kullanıldığına ve ne zaman kullanılması gerektiği konusundaki bilgi düzeylerinin doğruluğu bizim çalışmamızda % 70-77 ler civarındadır. Türkiyede yapılan 3 çalışmada %81.8, %90, %56.6 oranlarında saptanmıştır. dünyadaki literatürlerle karşılaştığımızda yinede halkın ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde danışmanlık verilebilmesi için bu bilgilerin yetersiz oranda olduğu görülmektedir. (17,18,19)

Yapılan çalışmalarda ertesi gün hapi kullanımının ek-topik gebelik oranını arttırmadığı vurgulanmaktadır (20). Sağlık personellerinin acil kontrasepsiyonla ilgili bilgi davranış tutumunu araştıran çalışmalarda ise ertesi gün hapının ek-topik gebeliği arttırdığına dair negatif bir düşünce saptanmıştır. (10,21) Bizim çalışmamızda da bu çalışmalar benzer olarak bayan sağlık personellerinin % 54.8 i ertesi gün hapının dış gebeliğe neden olduğunu düşünmektedirler.

Sağlık personellerinin acil kontrasepsiyon hakkındaki davranış ve bilgilerini incelen bir çalışmada katılımcıların % 34 ü sigara kullanımının ertesi gün hapi için medikal kontraendikasyon oluşturup bu yöntemin kullanılmayacağına inanıyorlardı (22). Bizim çalışmamızda yanlış bir tutum olarak ertesi gün hapının sigara kullanımı durumunda katılımcıların çoğu ertesi gün hapının kullanılmaması konusunda görüş bildirerek sorulara yanlış cevap verdikleri görülmüştür. Sigara kullananlarda ertesi gün hapının kullanımı ile ilgili verilen doğru cevap oranı % 48,4 idi. Dikkat çekici olarak çalışmamıza katılan sağlık personelinin büyük bir kısmı ertesi gün hapının dış gebelik ve sigara içenlerdeki kullanım durumu hakkında bilgi açığı tespit edildi.

Dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde ilk cinsel ilişki yaşı giderek düşmektedir dolayısıyla acil kontrasepsiyonun da önemi daha da artmaktadır ve sağlık personeline önemli bir görev düşmektedir. Ayrıca Türkiye de rutin aile planlaması hizmeti verilmele birlikte acil kontrasepsiyonla ilgili az sayıda sağlık personeli hizmet vermektedir. Bundan dolayı acil acil kontrasepsiyon etkili bir şekilde kullanılamamaktadır. Korunmasız cinsel ilişki sonrası özellikle genç insanların bu konuda cesaretlendirmek gerekmektedir. Acil kontrasepsiyonun kullanımı ile birlikte 1994 ve 2000 yılları arasında düşük oranının % 11 azaldığı saptanmıştır (23). Sonuç olarak çalışmamız değerlendiril-

diğinde sağlık personelinin bilgi düzeylerinin yeterli olmadığı kanaatindeyiz. Sağlık personelinin sağlıklı bir danışmanlık hizmeti verebilmesi için müfredat dışında daha kapsamlı eğitime ihtiyaç vardır. Bizim bu çalışmamız gelecekte acil kontrasepsiyon ile ilgili eğitim programı hazırlanırken spesifik bilgi açığı konusunda yardımcı olabilir.

Kaynaklar

1. Grimes DA, Benson J, Singh S, Romero M, Ganatra B, Okonofua FE, Shah IH: *Unsafe abortion: the preventable pandemic. Lancet* 2006, 368:1908–1919.
2. Ebuehi OM, Ebuehi OA, Inem V: *Health Care Providers' Knowledge of, Attitudes toward and Provision of Emergency Contraceptives in Lagos, Nigeria. Int Fam Plann Perspect* 2006, 32:89–93.
3. World Health organization: *Unsafe abortion. Global and regional estimates of the incidence of unsafe abortion and associated mortality in 2008. Sixthth edition. Geneva. Switzerland: 2008.*
4. Tokuç B, Eskiocak M, Acil Kontrasepsiyon, Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, Cilt:11, Sayı: 3, İstanbul, 2002
5. LO Sue ST; KOK Waiming; FAN Susan. *Emergency contraception: knowledge, attitude and prescription practice among doctors in different specialties in Hong Kong. Journal of Obstetrics and Gynaecology Research*, 2009, 35.4: 767-774.
6. Taskın İM .Acik kontrasepsiyon Derleme Balıkesir Sağlık Birimleri Dergisi
7. Creinin MD, Schlaff W, Archer DF, Wan L, Frezieres R, Thomas M, et al. *Progesterone receptor modulator for emergency contraception: a randomized controlled trial. Obstetrics and Gynecology*, 2006; 108(5): 1089–97. 34.
8. Glasier AF, Cameron ST, Fine PM, Logan SJ, Casale W, Van Horn J, et al. *Ulipristal acetate versus levonorgestrel for emergency contraception: a randomised non-inferiority trial and metaanalysis. Lancet*, 2010; 375(9714): 555–62. 35.
9. Fine P, Mathé H, Ginde S, Cullins V, Morfesis J, Gainer E. *Ulipristal acetate taken 48–120 hours after intercourse for emergency contraception. Obstetrics and Gynecology*, 2010; 115 (2 Pt 1): 257–63.
10. Zakia M. Ibrahim, Magdy R. Ahmed, Mohamed M. Shaaba *Knowledge, attitude and practise of emergency contraception among health care providers in ismailia, egypt Middle East Fertility Society Journal Volume 18, Issue 4, December 2013, Pages 246–252*
11. Romo LF, Berenson AB, Wu ZH. *The role of misconceptions on Latino women's acceptance of emergency contraceptive pills. contraception*. 2004; 69:22
12. Zeteroğlu, Ş., Şahin, G., Şahin, H.A., Bolluk, G.

(2004). Knowledge and attitudes towards emergency contraception of health-care providers in a region with a high birth rate. *The European Journal of Contraception and Reproductive Health Care*, 9, 102-106

13. Sevil, U., Yanikkerem, E., Hatipoğlu, S. (2006). A survey of knowledge, attitudes and practices relating to emergency contraception among health workers in Manisa, Turkey. *Midwifery*, 22, 66-77.

14. Mandiracioğlu, A., Mevsim, M., Turgul, O. (2003). Health personnel perceptions about emergency contraception in primary health-care centers. *The European Journal of Contraception and Reproductive Health Care*, 8, 145-149.

15. Uzuner, A., Ünalın, P., Akman, M., Çiftçili, S., Tuncer, I., Çoban, E. et al (2005). Providers' knowledge of, attitude to and practice of emergency contraception. *The European Journal of Contraception and Reproductive Health Care*, 10, 43-50.

16. Doğaner G. , Bilgiç D ,Doğaner A 15 – 49 Yaş Kadınların Acil Kontrasepsiyona İlişkin Bilgi ve Tutumları . *DEUHYO ED* 2011, 4 (4), 159-164

17. Başer, M., Mucuk, S, Albayrak, E., Özkan, T., & Zincir, H. (2007). Kadınlar acil kontrasepsiyon hakkında ne biliyor. 5. Uluslar Arası Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması Kongresi (Kongre Kitabı). Ankara. 19–22 Nisan, 274.

18. Kayhan, Ö. (2008). 15-49 Yaş bayanların acil kont-

rasepsiyon hakkındaki bilgi ve tutumları. *Hemşirelik Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Afyon, Türkiye

19. Ertem, G., Tunç, Y., & Çelik, N. (2007). Ege üniversitesi kadın doğum servisi ve polikliniğine başvuran kadınların acil kontrasepsiyon hakkındaki bilgi, tutum ve davranış düzeylerinin incelenmesi. 5. Uluslar Arası Üreme Sağlığı ve Aile Planlaması Kongresi (Kongre Kitabı). Ankara. 19–22 Nisan, 332.

20. Cleland k Raymond E, Trussell J, Cheng L, Zhu H ectopic pregnancy and emergency contraceptive pills :a sistemtic review. *Obstet Gynecol*. 2010 Jun;115(6):1263-6

21. Romo LF, Berenson AB, Wu ZH. The role of misconceptions on Latino women's acceptance of emergency contraceptive pills. *contraception*. 2004;69:22

22. Tripathi, R., Rathore, A. M., & Sachdeva, J. (2003). Emergency contraception: knowledge, attitude, and practices among health care providers in North India. *Journal of Obstetrics and Gynaecology Research*, 29(3), 142-146.

23. Jones, R. K., Darroch, J. E., & Henshaw, S. K. (2002). Contraceptive use among US women having abortions in 2000-2001. *Perspectives on Sexual and Reproductive Health*, 294-303.